

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988 בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל

להסדר בין דור אלון אנרגיה בישראל (1998) בע"מ לבין סונול ישראל בע"מ

1. פתח דבר

לפניי בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח – 1988 (להלן "החוק"), להסכם בין דור אלון אנרגיה בישראל (1998) בע"מ (להלן "דור אלון") לבין סונול ישראל בע"מ (להלן "סונול" ו-"הצדדים" בהתאמה) שעניינו שיתוף פעולה ביבוא תזקיית נפט, ובכלל זה סולר ובנוזל, לישראל.

לאחר שבחנתי את ההסדר כמו גם את השפעתו האפשרית על התחרות בשווקים הרלבנטיים ולאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלה מצאתי כי ההסדר ראוי לפטור לפי סעיף 14 לחוק, בכפוף לתנאים, בשל הנימוקים שיפורטו להלן.

2. הצדדים

דור-אלון היא חברה ציבורית הנשלטת על ידי אלון החזקות בריבוע כחול-ישראל בע"מ. דור אלון עוסקת בפיתוח הקמה ותפעול של מתחמי תדלוק ומסחר וחנויות נוחות עצמאיות, ובשיווק והפצת תזקייתם באמצעות רשת ארצית של תחנות תדלוק ובשיווק ישיר.

סונול היא חברה פרטית הנשלטת על ידי גרנית הכרמל השקעות בע"מ.¹ סונול עוסקת אף היא בפיתוח הקמה ותפעול של מתחמי תדלוק ומסחר וחנויות נוחות עצמאיות, ובשיווק והפצת תזקייתם בשיווק ישיר ובאמצעות רשת ארצית של תחנות תדלוק.

3. ההסכם

עניינו של ההסדר שלפניי בשיתוף פעולה בין דור אלון לסונול ביבוא תזקייתם לישראל. ההסדר מתייחס לניהול מו"מ משותף עם ספקי תזקייתם מחו"ל, חתימת הסכמי רכש משותפים עם ספקי התזקייתם בחו"ל, וניהול מו"מ משותף עם מובילים מחו"ל לצורך חתימה על הסכמים להובלת התזקייתם במיכלית משותפת ככל שיידרש. החלטת פטור זו מתייחסת להסדר ולכבילות כפי שפורטו במסגרת מזכר ההבנות בין הצדדים שהוגש כחלק מבקשת הפטור.

¹ חברה ציבורית הנשלטת על ידי קניית השלום השקעות בע"מ, אשר לקבוצת עזריאלי 60% ממניותיה.

4. השפעת ההסכם על התחרות

מוצרי הדלק השונים הנמכרים בשיווק ישיר ובתחנות התדלוק, נרכשים, ככלל, על ידי חברות הדלק השונות מבתי הזיקוק. בישראל שני בתי זיקוק: בתי זיקוק לנפט בע"מ (להלן "בז"מ") הנשלט על ידי החברה לישראל בע"מ וממוקם בחיפה, ובית זיקוק אשדוד (להלן "בז"א") המצוי בבעלות פז חברת נפט בע"מ (להלן "פז"). רוב הסולר והבנזין המזוקקים על ידי בז"א נמכרים לפז, העוסקת אף היא בשיווק ובמכירה של תזקיקים בשיווק ישיר ובאמצעות תחנות תדלוק ציבוריות, ומחזיקה בכ-26% מכלל תחנות התדלוק הציבוריות בארץ.² על כן האפשרויות לרכישת תזקיקים העומדות בפני חברות הדלק הגדולות, למעט פז, הן רכישה מבז"מ או ייבוא.

סונול ודור אלון הן שתיים מתוך ארבע חברות הדלק הגדולות במשק, ומחזיקות בכ-21% וכ-17% בהתאמה מכלל תחנות התדלוק הציבוריות בארץ. גדולות מהן הן חברת פז, ודלק חברת הדלק הישראלית בע"מ ("להלן "דלק"). משכך שיתוף הפעולה נשוא החלטת פטור זו הינו שיתוף פעולה בין שני מתחרים משמעותיים בתחום המשיק לתחום התחרות המרכזי שלהם. החשש העיקרי אשר מקים ההסדר, נוגע ליצירת מצע לתיאום ולהעברת מידע בין הצדדים בתחומים שחורגים מד' אמותיו של ההסדר דנן.

על פי הנתונים שלפניי, החל משנת 2008, חברות הדלק אינן מייבאות בעצמן תזקיקים. בהעדר ייבוא, רוכשות חברות הדלק הגדולות, למעט פז, את מלוא התזקיקים להם הן נזקקות מבז"מ. חלופת ייבוא התזקיקים מחו"ל עשויה לסייע בידי חברות הדלק לתחרות בין ספקים של תזקיקים ולהשיג תנאים מסחריים משופרים. החסכון בעלויות התשומות שיווצר לחברות הדלק, או למצער חלק מחסכון זה, צפוי במקרים רבים להתגלגל לכיסו של הצרכן. אולם, דור אלון וסונול ניצבות בפני שני חסמי ייבוא עיקריים הקשורים זה בזה: ראשית, על מנת לייבא תזקיקים במיכלית, דרושה כמות מינימלית של תזקיקים, וזו גבוהה מן הכמות הדרושה לסיפוק צרכיה של כל חברה בנפרד. שנית, אחסון מלאי דלקים גדול בארץ כרוך ב-"סיכון מלאי" משמעותי הנובע מחוסר הודאות לגבי המחיר בו יימכר מלאי הדלקים בחודשים העוקבים, ולכן כרוך בסיכון כלכלי גבוה, דבר המגביל את היכולת של כל אחת מהחברות לייבא תזקיקים בעצמה בכמויות החורגות מצרכיה שלה. בנסיבות אלה, שיתוף הפעולה בין הצדדים עשוי לסייע בידם להתגבר על חסמי הייבוא, ובנוסף, צפוי לאפשר להם כח מיקוח גדול יותר מול היבואנים בחו"ל, באופן שמגביר את ההסתברות להשגת תנאים מסחריים טובים יותר.

בשים לב לחששות וליתרונות שההסדר עשוי להקים, מצאתי לנכון להתנות את הפטור בתנאים, שמטרתם למנוע חריגה של ההסדר מן המטרות שלשמן נוצר, ולהגביר את ההסתברות לכך שיעלויות ההסדר יועברו, ולו בחלקן, לצרכנים. התנאים, בין היתר, מחייבים את סונול ודור אלון לאפשר לחברות דלק המחזיקות ב-5% או פחות מכלל תחנות הדלק הציבוריות החפצות בכך, להצטרף למיזם המשותף נשוא החלטתי זו, וליהנות מתנאיו. הצטרפות חברות קטנות, אשר להן

² על פי רשימת תחנות הדלק אשר מותר למכור להן דלק בהתאם לחוק משק הדלק (איסור מכירת דלק לתחנות תדלוק מסוימות), התשס"ה-2005, המעודכנת לתאריך 21.11.11 מתוך אתר משרד התשתיות הלאומיות:

<http://www.mni.gov.il/mni/he-il/Energy/Fuel/FuelStations/default.htm>

תמריץ גבוה יותר להתחרות מזה של הצדדים למיזם, עשויה להוריד עבורן את עלויות התשומה המרכזית בפעילותן השוטפת, ולהגדיל את הסיכויים לכך שהחסכון בעלויות הכרוך במיזם, או חלק ממנו, יגולגל בסופו של דבר לכיסו של הצרכן. השפעת הצטרפותן של חברות קטנות כאמור, עשויה להגביר את פוטנציאל התחרות גם בין הצדדים להסדר לבין עצמם. פטור זה חל, מטבע הדברים, גם על שיתוף הפעולה נשוא התנאי האמור.

לאחר שנועצתי בועדה לפטורים ולמיזוגים ומכוח הסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, ראיתי לנכון להעניק את הפטור המבוקש בתנאים המפורטים להלן.

ואלה הם התנאים למתן הפטור

א. הגדרות:

- "אדם קשור"** אדם השולט בצד להסכם, תאגיד הנשלט על ידי צד להסכם וכל תאגיד הנשלט בידי מי מהם ;
- "במישרין או בעקיפין"** לרבות בכל אחד מאלה :
- (1) באמצעות שלוח או נאמן ;
- (2) יחד עם אחר בשיתוף פעולה לפי הסכם ;
- (3) באמצעות זכויות המוקנות לפי הסכם ;
- (4) באמצעות החזקה או רכישה בידי קרוב, חברת נאמנות או חברת רישומים ;
- "דור אלון"** - דור אלון אנרגיה בישראל (1998) בע"מ וכל אדם קשור לה ;
- "דלק"** - נפט ודלק אחר בצורת גז, נוזל, מוצק, טבעי, סינטטי, גלמי או מעובד, שמנים מינרליים לרבות שמנים משומשים, וכל המוצרים המופקים מהחומרים האמורים על ידי הפרדה, זיקוק, חידוש, פיצוח, או עיבוד בכל דרך אחרת, למעט נפט גולמי שלא נמסר לעיבוד ;
- "ההסדר"** - שיתוף פעולה בין סונו, דור אלון וכל חברת דלק קטנה שתצטרף על פי תנאים אלה, לצורך ייבוא משותף של תזקי נפט כפי שהוצג לפניי במסגרת בקשת הפטור נשוא החלטה זו ;
- "הממונה"** - הממונה על הגבלים עסקיים ;
- "הצדדים"** - סונו, דור אלון, וכל חברת דלק קטנה שהצטרפה להסדר על פי תנאים אלה, וכל אדם קשור למי מהם ;
- "חברת דלק"** - חברה העוסקת בזיקוק, בייבוא, במכירה או באספקה של דלק לתחנות תדלוק, בין במישרין ובין באמצעות אדם קשור ;

- "חברת דלק קטנה"** – חברת דלק המפעילה 5% או פחות מכלל תחנות התדלוק בארץ ;
- "מידע עסקי"** – לרבות מידע שעניינו עלויות, כמויות, מכירות, רווחיות, תנאי תשלום, איכות או תמחור של מוצר המשווק על ידי הצדדים או מי מהם או מוצר משיק לו, שאינו נוגע במישרין לביצוע ההסדר נשוא החלטת פטור זו ;
- "סונוול"** – סונוול ישראל בע"מ וכל אדם קשור לה ;
- "תזקיך נפט"** – מוצר, המזוקק או מופק מנפט גולמי על ידי הפרדה, זיקוק, חידוש, פיצוח, או עיבוד בכל דרך אחרת, ומיועד לשמש כמקור אנרגיה ;
- "תחנת תדלוק"** – כהגדרתה בחוק משק הדלק (קידום התחרות), תשנ"ד-1994 ;

ב. התנאים

1. סונוול ודור אלון יאפשרו לכל חברת דלק קטנה אשר תהא מעוניינת בכך, להצטרף להסדר נשוא החלטת פטור זו, ולייבא עמם במשותף תזקיך נפט בתנאים שווים ;
2. בעת המגעים לגיבוש ההסדר, ובכל שלב לאחר מכן, יקפידו הצדדים להסדר כי המגעים ביניהם ייעשו באופן המצמצם ככל הניתן כל חשש לפגיעה בתחרות ובכלל זה :
 - (א) הצדדים, לא יעבירו ביניהם, במישרין או בעקיפין, כל מידע עסקי, זולת ככל שהדבר נחוץ לגיבוש ההסדר כאמור בהחלטה זו ולצורך זה בלבד ;
 - (ב) ניהול המגעים בין הצדדים במסגרת ההסדר, ייעשה אך ורק על-ידי בעלי התפקידים הנחוצים לביצועו ;
 - (ג) הצדדים לא ידונו ביניהם, בעניינים שאינם נוגעים באופן ברור וישיר לייבוא משותף של תזקיכים ;
 - (ד) הצדדים יתעדו את המגעים ביניהם בפרוטוקול מפורט ומלא. הצדדים ישמרו את הפרוטוקולים ויעבירו אותם לעיון הממונה לפי דרישה ;
3. דור אלון וסונוול יעמידו החלטה זו לעיונה של כל חברת דלק קטנה אשר תבקש להצטרף להסדר, ויידעו אותה בכתב כי בעצם הצטרפותה להסדר, מקבלת החברה האמורה על עצמה תנאים אלה ומתחייבת לפעול על פיהם ;
4. התעורר ספק בדבר תחולת תנאים אלה, פרשנותם או דרך יישומם, יובא הדבר להכרעת הממונה ;

תוקף פטור זה יהא לשנתיים.

5. סוף דבר

לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ולהעניק את הפטור המבוקש לשנתיים, בכפוף לתנאים כאמור.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

פרופ' דיויד גילה

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, כ"ד כסלו תשע"ב

20 דצמבר 2011